

منصور ہاشمی خراسانی

درسی از آن جناب درباره‌ی اینکه زمین از مردی عالم به همه‌ی
دین که خداوند او را در آن خلیفه، امام و راهنمایی به امر خود
قرار داده باشد، خالی نمی‌ماند.

باب (۳)

احادیث صحیحی از اهل بیت که بر این دلالت دارند.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

حدیث ۲۸

رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي بَابُوَيْهٍ [ت ۳۸۱هـ] فِي «عِلَلِ الشَّرَائِعِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ، قَالَ: حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْخَطَّابِ وَالْهَيْثَمُ بْنُ أَبِي مَسْرُوقٍ التَّهْدِي، عَنْ أَبِي دَاوُدَ سُلَيْمَانَ بْنِ سُفْيَانَ الْمُسْتَرِقِّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ الْحَلَّالِ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ -يَعْنِي عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرَّضَا- قَالَ:

قُلْتُ: تَبَقَّى الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ؟ فَإِنَّا نُرَوِّي عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ -يَعْنِي جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ- عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: لَا تَبَقَّى إِلَّا أَنْ يَسْخَطَ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ، فَقَالَ: لَا، لَا تَبَقَّى، لَوْ بَقِيََتْ إِذَا لَسَاخَتْ -وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى^۲ قَالَ: -مَعَاذَ اللَّهِ، لَا تَبَقَّى سَاعَةً، إِذَا لَسَاخَتْ.

ترجمه:

محمد بن علی بن بابویه [د. ۳۸۱ق] در کتاب «علل الشرائع» روایت کرده، (به این صورت که) گفته است: پدرم رحمه الله ما را حدیث کرد، گفت: سعد بن عبد الله ما را حدیث کرد، گفت: محمد بن حسین بن ابی الخطاب و هیثم بن ابی مسروق نه‌دی ما را حدیث کردند، از ابو داود سلیمان بن سفیان مُسترق، از احمد بن عمر حلال که گفت:

به ابو الحسن -یعنی علی بن موسی الرضا- گفتیم: آیا زمین بدون امام می‌ماند؟ چون برای ما از ابو عبد الله -یعنی جعفر بن محمد صادق- علیه السلام روایت می‌شود که فرمود: نمی‌ماند، مگر اینکه خداوند بر بندگان خشم گیرد، فرمود: نه، نمی‌ماند، اگر بماند آن گاه حتماً فرو می‌رود -و در روایتی دیگر فرمود: -پناه بر خدا، یک ساعت نمی‌ماند، در آن صورت حتماً فرو می‌رود.

[حدیث ۲۸-۱]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّقَّارُ [ت ۲۹۰هـ] فِي «بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ»^۳، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ -وَفِي «عِلَلِ الشَّرَائِعِ»^۴ وَ«عُيُونِ أَخْبَارِ الرَّضَا»^۵: عَبَّادُ بْنُ سُلَيْمَانَ -عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

۱. ج. ۱، ص ۱۹۷ و ۱۹۸

۲. کمال الدین و تمام النعمة لابن بابویه، ص ۲۰۲

۳. ص ۵۰۹

۴. ج. ۱، ص ۱۹۸

۵. ج. ۱، ص ۲۴۶

عُمَر، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ -فَدَكَرَ مِثْلَهُ.

ترجمه:

همچنین، محمد بن حسن صفار [د. ۲۹۰ ق] در کتاب «بصائر الدرجات» روایت کرده، گفته است: محمد بن سلیمان -در کتاب «علل الشرائع» و «عیون أخبار الرضا» عباد بن سلیمان آمده است- ما را حدیث کرد، از سعد بن سعد، از احمد بن عمر، از ابو الحسن رضا علیه السلام که فرمود -پس مانند این حدیث را روایت کرده است.

[حدیث ۲۸-۲]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْكَلْبِيِّ [ت ۳۲۹ هـ] فِي «الْكَافِي»، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْوَشَاءِ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: هَلْ تَبَقَّى الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ؟ قَالَ: لَا، قُلْتُ: إِنَّا نُرَوِّي أَنَّهَا لَا تَبَقَّى إِلَّا أَنْ يَسْخَطَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الْعِبَادِ، قَالَ: لَا تَبَقَّى، إِذَا لَسَاخَتْ.

ترجمه:

همچنین، محمد بن یعقوب کلینی [د. ۳۲۹ ق] در کتاب «الکافی» روایت کرده، گفته است: حسین بن محمد من را حدیث کرد، از معلی بن محمد، از وشاء که گفت: از ابو الحسن رضا علیه السلام پرسیدم: آیا زمین بدون امام می ماند؟ فرمود: نه، گفتم: برای ما روایت می شود که نمی ماند مگر اینکه خداوند بر بندگان خشم گیرد، فرمود: نمی ماند، در آن صورت حتماً فرو می رود.

[حدیث ۲۸-۳]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْكَلْبِيِّ [ت ۳۲۹ هـ] فِي «الْكَافِي»، قَالَ: حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: أَتَبَقَّى الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ؟ قَالَ: لَا، قُلْتُ: فَإِنَّا نُرَوِّي عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهَا لَا تَبَقَّى بِغَيْرِ إِمَامٍ إِلَّا أَنْ يَسْخَطَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ أَوْ عَلَى الْعِبَادِ، فَقَالَ: لَا، لَا تَبَقَّى، إِذَا لَسَاخَتْ.

ترجمه:

همچنین، محمد بن یعقوب کلینی [د. ۳۲۹ ق] در کتاب «الکافی» روایت کرده، گفته است: علی

۱. ج ۱، ص ۱۷۹

۲. ج ۱، ص ۱۷۹

بن ابراهیم من را حدیث کرد، از محمد بن عیسی، از محمد بن فضیل که گفت: به ابو الحسن رضا علیه السلام گفتم: آیا زمین بدون امام می‌ماند؟ فرمود: نه، گفتم: چون برای ما از ابو عبد الله (جعفر بن محمد صادق) علیه السلام روایت می‌شود که نمی‌ماند مگر اینکه خداوند بر اهل زمین یا بر بندگان خشم گیرد، فرمود: نمی‌ماند، در آن صورت حتماً فرو می‌رود.

[حدیث ۲۸-۱۴]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ [ت ۴۹۰هـ] فِي «بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ»، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْهَيْثَمِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: يَكُونُ الْأَرْضُ بِلَا إِمَامٍ فِيهَا؟ قَالَ: لَا، إِذَا سَاخَتْ بِأَهْلِهَا.

ترجمه:

همچنین، محمد بن حسن صفار [د. ۲۹۰ق] در کتاب «بصائر الدرجات» روایت کرده، گفته است: محمد بن علی بن اسماعیل ما را حدیث کرد، از عباس بن معروف، از علی بن مهزیار، از محمد بن هیثم، از محمد بن فضیل که گفت: به ابو الحسن رضا علیه السلام گفتم: آیا زمین بدون امامی در آن باقی می‌ماند؟ فرمود: نه، در آن صورت اهلش را فرو می‌برد.

[حدیث ۲۸-۱۵]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ بَابُوَيْهِ [ت ۳۸۱هـ] فِي «كَمَالِ الدِّينِ وَتَمَامِ النِّعْمَةِ»، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحَمِيرِيُّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِلَالٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جَنَاحٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْتُ: أَتَخْلُو الْأَرْضُ مِنْ حُجَّةٍ؟ فَقَالَ: لَوْ خَلْتُ مِنْ حُجَّةٍ طَرْفَةَ عَيْنٍ لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا.

ترجمه:

همچنین، محمد بن علی بن بابویه [د. ۳۸۱ق] در کتاب «کمال الدین و تمام النعمة» روایت کرده، گفته است: پدرم و محمد بن حسن رضي الله عنهما ما را حدیث کردند، گفتند: عبد الله بن جعفر حمیری ما را حدیث کرد، از احمد بن هلال، از سعید بن جناح، از سلیمان جعفری که گفت: از ابو الحسن رضا علیه السلام پرسیدم: آیا زمین از حجت خالی می‌ماند؟ فرمود: اگر پلک بر هم

زدنی از حجت خالی بماند، حتماً اهل خود را فرو می‌برد.

[حدیث ۲۸-۶]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي بَابُوَيْهٍ [ت ۳۸۱هـ] فِي «كَمَالِ الدِّينِ وَتَمَامِ النِّعْمَةِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا: حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنُ عُبَيْدٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْخَطَّابِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: أَتَبْقَى الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ؟ قَالَ: لَوْ بَقِيَتِ الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ سَاعَةً لَسَاخَتْ.

ترجمه:

همچنین، محمد بن علی بن بابویه [د. ۳۸۱ق] در کتاب «کمال الدین و تمام النعمة» روایت کرده، گفته است: پدرم و محمد بن حسن رضي الله عنهما ما را حدیث کردند، گفتند: سعد بن عبد الله ما را حدیث کرد، گفت: محمد بن عیسی بن عبید و محمد بن حسین بن ابی الخطاب ما را حدیث کردند، از محمد بن فضیل، از ابو حمزه‌ی ثمالی که گفت: به ابو عبد الله (جعفر بن محمد صادق) علیه السلام گفتیم: آیا زمین بدون امام می‌ماند؟ فرمود: اگر زمین یک ساعت بدون امام بماند، حتماً فرو می‌رود.

[حدیث ۲۸-۷]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي بَابُوَيْهٍ [ت ۳۸۱هـ] فِي «كَمَالِ الدِّينِ وَتَمَامِ النِّعْمَةِ»^۲، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا: حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ زَكَرِيَّا بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُؤَمِّنِ، عَنْ أَبِي هُرَاسَةَ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ -يَعْنِي مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ الْبَاقِرَ- عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: لَوْ أَنَّ الْإِمَامَ رُفِعَ مِنَ الْأَرْضِ سَاعَةً لَمَاجَتْ بِأَهْلِهَا كَمَا يَمُوجُ الْبَحْرُ بِأَهْلِهِ.

ترجمه:

همچنین، محمد بن علی بن بابویه [د. ۳۸۱ق] در کتاب «کمال الدین و تمام النعمة» روایت کرده، گفته است: پدرم و محمد بن حسن رضي الله عنهما ما را حدیث کردند، گفتند: سعد بن عبد الله ما را حدیث کرد، گفت: محمد بن عیسی بن عبید ما را حدیث کرد، از ابو عبد الله زکریا

۱. ص ۲۰۲

۲. ص ۲۰۲

بن محمد مؤمن، از ابو هُرَاسَة، از ابو جعفر - یعنی محمد بن علی باقر - علیه السلام که فرمود: اگر امام یک ساعت از زمین برداشته شود، حتماً اهل خود را به تلاطم می‌آورد، همان طور که دریا اهل خود را به تلاطم می‌آورد.

